

KÖZOKTATÁS

A KÁRPÁTALJAI MAGYAR PEDAGÓGUSSZÖVETSÉG LAPJA

XI. ÉVFOLYAM, 1. SZÁM

A nyelvoktatás jelene és jövője * Az angol nyelv oktatásának helyzete Kárpátalja magyar tannyelvű iskoláiban * Magyarul szeretnék tanulni * A hagyományörzés lehetőségei az oktatásban * A presematikus szakasz ember-, ház- és faábrázolása * A természet-tudományok vonzásában * Tanérváró a bakosi hétvégi iskolában * Az olvasás megszerettetése * A Máltai Szeretetszolgálat és a KMP SZ együttműködése * Hírünk a világban * A legfőbb érték a közösség szolgálata * Múltidéző * Óvodára várva * Tehetséggondozás mostoha körülmények között * Templom és iskola * A lelkiismeretes munka meghozza gyümölcsét * Szőttesek a beregi iskolásoktól * Nagygejőc földrajzi nevei * A kataszteri térképezés Bereg vármegyében * Ifjú matematikusok versengése * Nyelvhasználati vetélkedő Bányában * Karádi helyesírási verseny * Kazinczy szépírási vetélkedő * Terebesi-émlékverseny * Irodalmi hét a beregszászi főiskolán * Idegennyelv-vetélkedő Beregszászon * Shakespeare-előadás a magyar gimnáziumban * Átal mennék én a Tiszán... * A magyar vers ünnepe a Felső-Tisza-vidéken * Irka-születésnap és gyermeknap * Búcsút vettek az iskolától a végzősök * Diplomaátadás a Rákóczi Főiskolán

Az angol nyelv oktatásának helyzete Kárpátalja magyar tannyelvű iskoláiban¹

A XXI. század gyorsan lüktető világában elengedhetetlenül szükség van egy vagy több idegen nyelvre az ismeretére. Ukrajnában a szovjet éra idején is folyt idegennyelv-oktatás (pl. angol, német, francia, spanyol stb.), bár nem a kommunikatív módszeren volt a fő hangsúly, ezért az elért eredmények is merőben eltérőek voltak. A Szovjetunió összeomlása után az országban a helyzet rohamosan változott. Ennek eredményeként Ukrajnában jól megfigyelhető az az irányzat, miszerint egyre többen tanulnak idegen nyelveket, köztük az angolt (Huszt, 2004).

Nincs ez másként Kárpátalján sem, Ukrajna délnyugati csücskében, ahol kb. 150 ezer magyar kisebbség él. Kárpátalja magyar iskoláiban többnyire angoloktatás folyik, hiszen erre az idegen nyelvre van egyre nagyobb igény. A legtöbb magyarul járásban, így a Beregszásiban, a Munkácsiban és az Ungvárinak egy részében is angoloktatás folyik, azonban a Nagyszőlősi járás néhány magyar iskolájában a német, illetve a francia nyelv dominál, vagy csak dominált, mert az angol egyre nagyobb teret hódít. Jelentős azon iskolák száma, ahol korábban németet vagy franciát oktattak, mára viszont (leginkább a szülők felől érkező sürgető nyomás hatására) már angoltanítás folyik (Huszt, 2004).

Hogy minél pontosabban megérthessük és hatékonyabban tehessek a nyelvoktatás folyamatát, tisztában kell lennünk annak jelenlegi állapotával. Ezért kollégáimmal arra a feladatra vállalkoztunk, hogy feltérképezzük, milyen az angol nyelv oktatásának helyzete régióink magyar is-

koláiban. Ennek megfelelően jelen írásunk célja, hogy minél átfogóbb képet nyújthassunk az angoloktatás kárpátaljai helyzetéről, annak gondjairól és feladatairól Kárpátalja magyar iskoláiban.

Felmérésünkhöz kérdőívet készítettünk, melyben több tényezőre is rákérdeztünk, mint például: milyen az iskolák tankönyvellátottsága, milyen gyakorlati típusokat használnak a kollégák leginkább az angolórán, mi a tanárok véleménye a különböző tanítási anyagokról. Külön rákérdeztünk arra is, hogy milyen problémákkal találják szemben magukat leggyakrabban munkájuk során a tanárok, és hogy véleményük szerint ezeket a gondokat hogyan lehetne orvosolni. Végül kíváncsiak voltunk a nyelvtanári szakma szempontjából egy igen lényeges tényezőre: vajon mit tesznek a tanárok saját szakmai fejlődésük érdekében? Az adatokat 2004 tavaszán és nyarán rögzítettük, a 2003/2004-es tanévre vonatkozóan. Cikkünkben az általunk legfontosabbnak tartott témákat szeretnénk felvázolni.

Kérdőívünk alapjául két esettanulmány szolgált, az egyik az 1999-es Nikolov Marianne vezette English Language Education in Hungary, a másik egy hasonló jellegű, 2004-ben készült English for Specific Purposes in Ukraine (Astánina és mtsai) című tanulmány.

Kárpátalján ma 104 magyar iskola van, melyek közül 33 középiskola, 48 általános iskola, 13 elemi iskola, 5 szakközépiskola, 4 líceum és 1 nyolcosztályos gimnázium. A 104 iskola közül 73 magyar tanítási nyelvű, 31 pedig vegyes tannyelvű (ma-

gyar és ukrán) (Bagu, 2001). Mi kifejezetten a csak magyar tannyelvű iskolákra összpontosítottunk, mivel a vegyes tannyelvűeknél egyéb, általunk nem vizsgált tényezők is közrejátszhatnak.

A tanárokat a szociológiai kutatásokból jól ismert és bevált, „barát barátja” („friend of a friend”) módszerrel választottuk ki (Milroy, 1980). Így 38 iskola 50 angoltanárához jutott el kérdőívünk. Az eredmények felvázolását kezdjük az alsó tagozatos osztályokkal.

Az idegen nyelvek oktatásának bevezetésére az alsó tagozat második osztályaiban az Oktatási Minisztérium rendelete alapján a 2001/2002-es tanévben került sor kísérleti jelleggel vidékünk néhány iskolájában. Ezt követően a 2002/2003-as tanévben vált kötelezővé minden iskolában. Ennek oka arra vezethető vissza, hogy az ukrán kormány és az Oktatási Minisztérium felismerte a nyugati nyelvek fontosságát és az oktatási rendszer szerepét az idegen nyelv elsajátításában. Mint ismeretes, az idegen nyelvek használatának szükségességét egy társadalomban különböző tényezők befolyásolják: nemzeti szokások, geopolitikai megfontolások, a munkaerőpiac követelményei, gazdasági és politikai tényezők. Nos, Ukrajnában ez volt az az időszak, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy az európai határok Ukrajna nyugati határai mentén húzódnak majd. Feltételezhető, hogy ugyanezek a tényezők játszottak döntő szerepet annak a határozatnak a meghozásában is, melynek értelmében a 2005/2006-os tanévtől bevezetik a második idegen nyelvet az általános és középiskolákban.

Az Oktatási és Tudományos Minisztérium 2001. évi, korábban említett rendeletét megelőzően az 5. osztálytól (azaz 10 éves kortól) kezdődött az idegen nyelv oktatása az általános és középiskolákban. Első osztálytól (azaz 6 éves kortól) csak néhány szakosított iskolában oktatják az angol nyelvet. Ilyen magyar iskola Kárpátalján mindössze 1 volt, melyben 1982-től megszüntették az angol nyelv emelt óraszámában való oktatását. A magyar iskolák közül egy iskolában volt szülői kérésre angol nyelv-oktatás első osztálytól kezdve, de idővel ez is megszűnt. Érthető tehát, hogy a minisztériumi döntést örömmel fogadták régióink iskoláiban, mivel határmenti övezet lévén Kárpátalján fokozott igény van nyugati és keleti nyelveket egyaránt folyékonyan beszélő személyekre.

A változtatás azonban problémákat vont maga után, melyek, úgy tűnik, fokozatosan kezdenek megoldódni. A legnagyobb gondot a felkészületlenség okozta, mivel 2001 szeptemberére nem készült egységes tankönyv a második osztályok számára, illetve a következő tanévben megjelent könyvet sem tudták megfelelő mennyiségben eljuttatni az iskolákba. A magyar iskolákban megfelelő képesítésű tanerőben is hiány volt, azon kívül nem volt egységes a javasolt óraszám sem. Második osztályban heti 1 órában tették kötelezővé az idegennyelv-oktatást, illetve az iskolai komponensből az igazgatóság „kibővíthette” a heti óraszámot kettőre, de a magyar iskolákban ezt az órát a magyar nyelv oktatására különítették el. Az általunk megkérdezett tanárok közül töb-

ben jelezték, hogy ebben a korban ez az óramennyiség nem elegendő egy idegen nyelv hatékony és eredményes elsajátítására. A 2004/2005-ös tanévtől az ukrán tannyelvű és a nemzetiségi iskolákban egyaránt második osztályban heti 1 óra, míg a harmadik és negyedik osztályban heti 2 óra áll rendelkezésre az idegen nyelv-oktatásra. A negyedik osztály végére az Európai Unió által kiadott *Common European Framework of Reference for Languages* (2001) *A1 szintjében* lefedett alapkövetelményeknek megfelelő szinten kell elsajátítani a nyelvet. Figyelembe véve az adott körülményeket, ezek az elvárások irreálisak.

A szakképzett tanerőhiány pótlásában jelentős szerepet töltött be a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. A Beregszászi járás magyar tannyelvű iskoláiban az elmúlt tanévben 43 tanár közül 18 végezte el a KMF-et, 17 az Ungvári Nemzeti Egyetemet, kettő más tanintézményt, és öten nem rendelkeztek szakképesítéssel. Ha megfigyeljük, mára már igen jelentéktelen azon iskolák száma, melyekben szakképesítéssel nem rendelkező tanárok oktatják az angol nyelvet. A régió, úgy tűnik, az angol nyelv-oktatás terén kezd elmozdulni arról a mélypontról, ahová a tanárok tömeges kivándorlása után került a kilencvenes évek elején-közepén.

A tankönyvek terén korántsem ilyen egyszerű a helyzet. Az Oktatási Minisztérium két tankönyvet biztosított ingyenesen az iskoláknak, melyek közül az egyik számos szempontból nem felel meg a modern nyelvtanítás követelményeinek, többek között azért, mert a nyelvtani-fordító módszeren (grammar-translation method) alapul, nem fejleszti a nyelvi készségeket, főleg a szókinés és a nyelvtan tanítására összpontosít, az oldalai túlszűfoltak, és hosszú, unal-

1. táblázat. A magyar iskolák alsó tagozatának tankönyvellátottsága a 2003/2004-es tanévben

	Az iskolák száma			Megjegyzés
	2. osztály	3. osztály	4. osztály	
Megfelelően ellátott iskolák	4	8	2	
Nem elegendő mennyiségű tankönyvvel ellátott iskolák	14	7	1	Átlagosan 2 diákra jut 1 tankönyv
Tankönyvvel nem rendelkező iskolák	5	3	3	
Tankönyvvel ellátott, de azt nem használó iskolák	2	1	1	

mas szövegeket tartalmaz. Az utasítások nyelve kizárólag ukrán. Egy másik, 2002-ben kiadott könyv valamivel gyermekcentrikusabb, megfelelőbb vizuális anyaggal van ellátva és a modern nyelvtanítás követelményeinek, ha nem is maradéktalanul, de jobban megfelel, viszont nincs kiépített gyakorlatrendszer, nem jelent meg hozzá munkafüzet, kazetta. Az utasítások itt már kétnyelvűek: angolul és ukránul olvashatóak. A felmérésben részt vett tanárok általános véleménye az, hogy ez a könyv is túl nehéz, nem érdekes, nem köti le a gyerekek figyelmét. Külön gondot okoz, hogy csak ukrán nyelvre van lefordítva a szöveget. Olyan iskolák is előfordulnak még elvétve, ahol a tanár nem tud vagy nem tud eléggé jól magyarul. Mivel nem lehet egy idegen nyelvet úgy elsajátítani, hogy nem vesszük figyelembe az anyanyelvet, a KMF nyelvészeti tanszékén elkészült egy angol nyelvkönyv a magyar iskolák második osztálya számára (Hires és Fábán, 2004), mely a 2004/2005-ös tanév folyamán került kipróbálásra. Amennyiben ez a kísérlet sikeres, egy a magyar iskolák számára összeállított tankönyvsorozat megoldást jelenthet erre a problémára. (A magyar iskolák alsó tagozatának tankönyv-ellátottsági adatait lásd az 1. táblázatban.)

Az általunk megkérdezett tanárok a 2003/2004-es tanévben a tankönyvhiányt neves angliai és különféle magyarországi kiadók könyveivel, ill. azok fénymásolataival pótolták. A legnépsze-

rűbb tankönyvek az English for You (Koleszárné, 1996), Grammar (Seidl, 1992) és a Chatterbox (Stronge, 1989) voltak. Az Oktatási Minisztérium évente kiad egy listát, melyen azon angliai kiadók könyvei szerepelnek, melyeket a minisztérium engedélyezett és javasolt iskolai használatra. Az Oxford Kiadó például jutányos áron kínálta a Get set go (Lawday, 1996) című sorozatát. Ezeket a könyveket viszont a szülőknek kell megvásárolniuk, ami vidéken szinte nem, vagy csak nehezen oldható meg egyrészt, a magas árak miatt más-

2. táblázat. A felmérésben résztvevő általános iskolai osztályokban tanító angoltanárok és iskolák száma

Iskola típusa	Iskolák száma	Tanárok száma
Általános iskola	14	14
Középsiskola	13	21
Összesen	27	35

részt, mert a terjesztők szinte el sem jutnak a vidéki iskolákba.

Végül egy olyan problémát kell megemlíteni, amely nem valószínű, hogy a közeljövőben megoldódhat, mivel erre csak az ország gazdasági helyzetének a javulása hozhat megoldást: ez a nagy létszámú osztályok és a csoportbontás kérdése. Sok iskolában nagy létszámú csoportok vannak, mivel minisztériumi rendelet szerint a csoportbontás 27 főnél nagyobb létszámú osztályoknál engedélyezett (az ilyen osztályok két csoportra bonthatók). A problémát a tanárok számára az jelenti, hogy nehezen tudják

egyszerre lekötni a 26-27 tanuló figyelmét, a legfőbb gondot pedig az jelenti számukra, hogy a tanóra 45 percéből igen kevés idő jut egy-egy tanulóra.

A továbbiakban az általános iskola felső tagozatában tapasztaltakat vázoljuk fel.

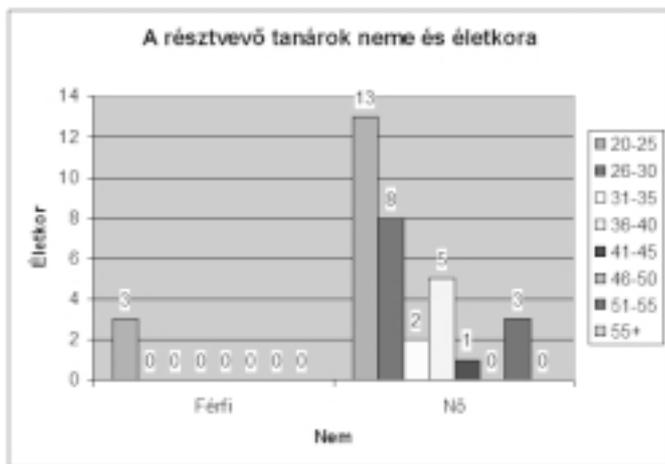
A 2. táblázatból kitűnik, hogy a válaszadó tanárok közül 35-en dolgoztak a 2003/2004-es tanévben általános iskolai osztályokban 27 különböző kárpátaljai magyar iskolában.

Az 1. ábrán azt is láthatjuk, hogy a 35 tanár közül mindössze 3 férfi, és mindannyian a 20-25 év közötti korosztályhoz tartoznak. Egyébként is, ha jól megfigyeljük az első ábrát, láthatjuk, hogy a 35 tanár közül 24-en 30 év alattiak, heten 30-40 év közöttiek, míg egy tanár 40-50 év közötti, és mindössze hárman vannak 50 év felettiek. Az, hogy ilyen fiatalok az angoltanárok az iskolákban, azzal is magyarázható, hogy

nagyon sok angol szakos kolléga, mint arról már korábban szó esett, az 1990-es években, az ukrán-magyar határ átjárhatóságának következtében, jobb megélhetés reményében áttelepült Magyarországra.

Ezért jelenleg elmondhatjuk azt, hogy az általunk megkérdezettek 74%-a 10 vagy ennél kevesebb évnyi munkaviszonnyal, tanítási tapasztalattal rendelkezve tanít a kárpátaljai magyar általános iskolai osztályokban (lásd 2. ábra).

A továbbiakban az iskolák tankönyvellátottságát jellemezzük. Ezzel kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy a 27 iskola közül 23 el

1. ábra. A felmérésben részt vevő (felső tagozatos osztályokban tanító) tanárok neme és életkora

van látva megfelelő mennyiségű kötelező ukrain kiadású tankönyvvel. Azonban a megkérdezett tanárok több mint fele úgy gondolja, hogy az ukrain kötelező tankönyvek (Plahotnyik és Martynova, 1997) egyáltalán nem hasznosak, nem megfelelőek és sem a tanulók, sem a tanárok számára nem vonzóak, mert fekete-fehér az egész tankönyvcsalád, kevés benne a beszédgyakorlásra lehetőséget nyújtó feladat, a hallás utáni megértési készséget egyáltalán nem fejleszti, csak olvasásra összpontosít és fordításorientált. Ezekből az okokból kifolyólag több tanár külföldi, illetve magyarországi tankönyveket vagy éppen a kijevi kiadású

English Digest angol nyelvet tanulóknak szóló kétheti lapot alkalmazza az órán.

Vizsgáltuk azt is, hogy milyen gondokkal, problémákkal találják szemben magukat tanáraink munkájuk során. A nehézségeket a 3. táblázat összegzi.

A táblázatból is kitűnik, hogy amelyik iskolában egyáltalán nincs könyv, ott a hiányára panaszkodnak a tanárok. Ahol van, ott pedig az a baj, hogy a könyv nem megfelelő minőségű. Többen említették nehézségként a kevés óraszámot, ami az általános iskolai osztályokban mindössze heti négy óra. Összehasonlításképpen, az alsó tagozatban mindösszesen heti egy órában kell tanítani az angolt, míg a középiskolában heti

2. ábra. A felmérésben részt vett (felső tagozatos osztályokban tanító) tanárok megoszlása a munkaviszony évei szerint

2x45 percben. Az óraszámok terén tehát nem túl biztató a helyzet.

A két évvel ezelőtt bevezetett 12 pontos osztályozási rendszerben is találnak problémát a tanárok, bár sajnos, pontosan nem tértek ki a részletekre a kérdőívekben.

Néhány, bár messze nem minden kérdőívben, találtunk a problémák megoldására irányuló javaslatokat, melyeket a 4. táblázat összegez.

Végül essen szó arról is, hogyan képzik magukat tanáraink szakmailag.

A 3. ábrából kitűnik, hogy a szakmai fejlődés érdekében különböző lépéseket tesznek kollégáink. Legtöbben (a megkérdezettek 46 %-a) szakkönyveket és szakfolyóiratokat olvasnak. Mindössze 16%-uk vesz vagy vett részt állami továbbképző tanfolyamon (ami jelen esetben szintén a tanárok fiatal korára vezethető vissza); 15 %-uk saját kollégáival vitat meg szakmai

kérdéseket rendszeresen, konferenciákon csak 10% vesz részt, 9% vesz részt a Kölcsény Pedagógusakadémián, melyet a kárpátaljai magyar tanárok érdekvédelmi szervezete, a KMPSZ szervez 2002 óta. Mivel az akadémia nemrég kerül évente megrendezésre, ezért valószínűleg csak kevesen ismerik, azonban tény, hogy évről évre egyre többen vesznek részt az egyhetes angol tanár-továbbképzésen. Egy-egy tanár említette, hogy gyakran hallgatja a BBC rádióműsorait, illetve használja a világhálót, ketten pedig nyelvtudásuk fejlesztése érdekében angol nyelvű szépirodalmat olvasnak. Megállapíthatjuk, hogy a megkérdezett tanárok mindegyike tesz ilyen vagy olyan lépéseket saját szakmai fejlődése szempontjából, ami örvendetes tény a jövőre nézve.

Essen még néhány szó az angoloktatásról a középiskolákban, illetve gimnáziumban és a líceumokban, ahol talán valamelyest jobb a helyzetkép.

Azon gondok és nehézségek, melyek az angol nyelv oktatásának terén tapasztalható általános iskoláinkban, nagyban befolyásolják a további nyelvtanítást, mind a középiskolákban, mind a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

Miközben a líceumokban és gimnáziumokban a tankönyv kérdése részben megoldott, az órák száma is megfelelő, a középiskolákban ezzel szemben az itt felmerülő problémák mellett a fent említett gondok továbbra is megmaradnak.

3. táblázat. A tanárok által munkájuk során tapasztalt gondok

Problémák
Nem a tantervnek megfelelő tankönyv
Nem magyar iskolák számára készült a tankönyv (a végén angol-ukrán és ukrán-angol szöveget van, ami magyar iskolákban használhatatlan)
Hanganyag hiánya
Technikai eszközök és szemléltetők hiánya
Keves és unalmas tankönyv
Nincsenek színes képek a tankönyvben (fekete-fehér)
A tankönyv nem köti le a tanulókat, nem felel meg az érdeklődési körüknek
Keves a brit és amerikai tankönyv (amelyek közül ráadásul csak bizonyosakat lehet alkalmazni, mert az ukrán Oktatási Minisztérium nem mindet engedélyezi)
Keves az óraszám
Tankönyvhiány (egyes iskolákban)
Heterogén, nagy létszámú osztályok
Alacsony motiváció a falusi iskolákban
Szótárak hiánya
Osztályozási (12 pontos) rendszer

Mind a középiskolák felső osztályaiban, mind a líceumokban, ahová a diákok különböző iskolákból kerülnek, kezdetben nagy gondot okoz a tanulók különböző tudásszintje. Az, hogy hogyan sikerül ezt a problémát áthidalni, teljesen a tanár tudásán és leleményességén múlik.

Mivel az úgynevezett objektív okokról, melyek nagyban kihatnak az egész idegennyelv-oktatásra, és amelyeken egyelőre nincs módunk változtatni, már szó esett, a továbbiakban csak olyan problémákra szeretnénk rámutatni, melyeket feltárva valamilyen szinten megoldhatónak tartunk.

Annak ellenére, hogy az utóbbi időben az idegennyelv-oktatás terén fokozatosan a kommunikatív módszer kerül előtérbe (Dyakonovych, 2003), még mindig tapasztalható, hogy gyakran a beszéd és a beszédkészség fejlesztése háttérbe kerül, és a nyelvtan a meghatározó szerep. Ennek fő oka, hogy országunkban nagyon sokáig a nyelvtannak jutott az elsődleges és meghatározó szerep (Lizák, 2004). Ezzel nem azt állítjuk, hogy az így szerzett tudás nem jelenti az angol nyelv elsajátítását valamilyen szinten, sőt nagyon szép eredményeket lehet így elérni, és érték is el, többek közt területünkön is. Csak az egy másféle tudás, amikor a diák gyakorlatilag „mindent” tud, csak éppen nem beszél idegen nyelven. Itt bizonyára arról van szó, hogy bár az idegennyelv-oktatás célja megváltozott, és a kommunikáció kerül előtérbe, az eszközök és a tanítás módja a régi.

Maga a nyelv, a nyelvészekkel ellentétben, nem tesz különbséget a szókinccsfejlesztés és a nyelvtan között. Ez egy természetes folyamat, amelyben mindkét tényező egyaránt jelen van, és ezért együttesen kell őket

kezelnünk. Ezért a sikeres idegennyelv-oktatás érdekében itt csak arról beszélhetünk, hogy a szókinccsfejlesztésre kell áttolódni a hangsúlyt. Az ebből a felismerésből indulunk is ki, a szókinccsfejlesztés különös hangsúlyt kap az idegennyelv-oktatás folyamatában, és a diák szókin-

ccsel. Ezért célszerűnek illenek egymáshoz, mások viszont nem. Ha ebből a felismerésből indulunk ki és közelítjük meg az angol nyelv oktatásának kérdését, akkor világossá válik, hogy miért nem beszél helyesen és folyamatosan angolul az a diák sem, aki többek közt rendelkezik a megfelelő szókinccsel. Ezért célszerűnek

atását az elemi iskolák 2. osztályában kezdték el, 2003-tól a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola külön tanítói-angol szakot indított, ahol az *elemi iskolai tanító* képesítés mellé *angol nyelv oktatója az elemi iskolai osztályokban* képesítést is szereznek a diákok. Az angol nyelv további sikeres oktatása szempontjából ez nagyon fontos lépés volt: mivel kisgyerekekről van szó, itt nagy tudású, jól képzett szakemberekre van szükség, hiszen itt kell megadni a megfelelő tudást, és nem korrigálni és pótolgatni azt a középiskola felsőbb osztályaiban.

Ezen kívül főiskolánk államilag akkreditált képzés keretében képez angoltanárokat angol-magyar, magyar-angol és angol-történelem szakpáron. A tíz féléves képzés végén a hallgatók az állammal egyenértékű, egyetemi szintű tanári oklevelet kapnak. A 2004/2005-ös tanév I. félévében főiskolánk öt évfolyamán mindösszesen 115 angoltanár-jelölt, valamint további 14 tanítói-angol szakos hallgató folytatta nappali tagozaton a tanulmányait. Az 1996-ban önálló-sult főiskolánkon mindaddig összesen 64-en szereztek angoltanári képesítést.

A főiskolán végzett diákok többsége sikeresen tanít Kárpátalja középiskoláiban, pótolva a tanárhiányt, vagy éppenséggel egy olyan iskolában dolgozik, ahol eddig szakképzetlen tanár tanított. Reméljük, hogy ez egy pozitív – és az angolnyelvoktatás szempontjából egy sikeres – folyamat kezdete.

Összefoglalva, az angolnyelvoktatás a kárpátaljai magyar iskolákban javuló tendenciát mutat, noha a folyamat még viszonylag lassú.

**Fábián Márta,
Huszi Ilona,
Lizák Katalin,**

a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárai

3. ábra. A szakmai fejlődés érdekében tett lépések (saját bevallás alapján)

cse is megfelelő, ám a diák egyáltalán nem, vagy csak nagy nehézségek árán tanul meg beszélni az idegen nyelven.

Egy nyelv általában nem külön szavakból, hanem szó-

tűnik odafigyelni a szókapcsolatok kiválasztására, elsajátítására, és végül a helyes használatukra.

Felismerve ezt a tényt, és hogy megpróbáljunk változtatni ezen a helyzeten, a főis-

4. táblázat A tanárok javaslatai a gondok orvoslására

Megoldások
Magasabb óraszám
Megfelelő tankönyv kibocsátása
Angol-magyar szótárak és érdekes könyvek beszerzése
Sok pénz
Az iskola biztosítson szemléltetőket és technikai eszközöket
Ha lenne az iskolában fénymásoló, számítógép, Internet-használati lehetőség
Angol szaktantermek létrehozása
Nyelvi laborok
Csoportlétszám bontása már kevesebb, mint 28 tanulónál
Ha másképp nem megy, az állam lefordíthatná a tankönyvet
Olyan személy írja és szerkeszti a tankönyvet, aki már tanított valaha iskolában

kapcsolatokból tevődik össze. Ez érvényes az angol nyelvre is, ahol a szavak különös módon kapcsolódnak egymáshoz: vannak, amelyek

kolán dolgozunk egy témák szerint összeállított, angol szókapcsolatok szótárán.

Továbbá, mivel országunkban az angol nyelv ok-

Irodalom:

Astanina, N. et al. (2004). *English for Specific Purposes (ESP) in Ukraine: A baseline study*. Kyiv: British Council Ukraine and Lenvit.

Bagu B. (2001). A kárpátaljai magyar iskolák adatai. *Közoktatás*, 2, 4–8.

Common European Framework of Reference for Languages: *Learning, Teaching, Assessment*. (2001). Cambridge: Cambridge University Press and Council of Europe.

Dyakonovych, I. (2003). *Oral techniques in the modern approach of teaching English*. Paper presented at the 2nd

Podillia Regional TESOL-Ukraine Conference 'English as a foreign language in Ukraine: Integrative tendencies and educational perspectives' on 17 April, 2003. Kamianets-Podilsky: Kamianets-Podilsky State University.

Hires E. & Fábrián M. (2004). *English with you and me*. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség.

Husztai I. (2004). Az idegennyelv-oktatás helyzete a mai Kárpátalja magyar tannyelvű iskoláiban [The state of foreign language teaching in schools with Hungarian language of instruction of present-day Transcarpathia]. In:

Husztai I. (Szerk.). (2004). *Idegennyelv-oktatás kisebbségi környezetben*. Ungvár: PoliPrint.

Koleszárné Szegvári Zs. (1996). *English for you: Angol nyelvkönyv kisgyermeknek*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Lawday, C. (1996). *Get, set, go*. Oxford: Oxford University Press.

Lizák K. (2004). A beszéd-készség-fejlesztés feladatairól, kudarcaink okairól és sikereink titkairól. In: Husztai I. (Szerk.). *Idegennyelv-oktatás kisebbségi környezetben*. Ungvár: Poliprint.

Nikolov M. (1999). Classroom observation project. In: Fekete H., Major É., & Nikolov

M. (Eds.). *English language education in Hungary: A baseline study*. Budapest: British Council Hungary.

Plakhotnyk, V. M., & Martynova, R. Y. (Плахотник, В. М., & Мартинова, Р. Ю.). (1997). *Англійська мова: Підручник для 7 класу середньої школи*. 2-е видання. Київ: Освіта.

Seidl, J. (1992). *Grammar 1-4*. Oxford: Oxford University Press.

Stronge, D. (1989). *Chatterbox*. Oxford: Oxford University Press.

¹ Jelen cikk a IV. Országos Neveléstudományi Konferencián (Magyar Tudományos Akadémia, Budapest) 2004. október 20-án elhangzott előadás írott változata.

Magyarul szeretnék tanulni

A nyelv a leghatékonyabb kultúraközvetítő

Az utóbbi időben egyre több ukrán, orosz anyanyelvű ismerősöm érdeklődik afelől, hogy hol tanulhatja meg legalább a magyar konyhanyelvet. Merthogy az unokájával már csak magyarul kommunikálhat (fia, menyé és a gyerek is Magyarországon él), vagy éppen ő készül a határ túloldalán munkát vállalni, illetve szeretne bekapcsolódni a falusi turizmusba, s szívesen fogadna otthonában magyarországi vendégeket... Nos, erre a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán lehetőség van.

– Amikor meghirdettük tanfolyamainkat, abból indultunk ki, hogy közöttünk igen sokan élnek olyanok, akiknek hasonló problémájuk van – kezd beszélgésünket Cserniczkó István, a beregszászi Rákóczi-főiskola rektorhelyettese. – Én úgy látom, nem tudatosítottuk magunkban eléggé, hogy a XX. század emberének nem csupán a technika legújabb vívmányait kell ismernie – például a számítógépek kezelé-

sét kell elsajátítania –, de emellett nyelveket is kell tanulnia. Hisz előfordulhat, hogy állása, egzisztenciája függ a nyelvtudástól. Könnyű belátnunk, hogy itt, a Kárpát-medencében az egynyelvűség olyan luxus, amit nem engedhetünk meg magunknak. Az érintettek kívül kevesen tudják, hogy a főiskola nem csupán a diákjai számára indít rendszeresen nyelvtanfolyamokat (ukrán, angol, francia stb.), hanem valamennyi itt dolgozó számára is. Ezt a problémát tovább gondolva döntöttünk úgy, hogy a kívülállók részére is megteremtjük a nyelvtanulás lehetőségét. Régen felismerték már, hogy a nyelv a leghatékonyabb kultúraközvetítő. Ma egyetlen felelősen gondolkodó kárpátaljai magyar számára sem lehet közzömbös, hogy a velünk élő más nemzetek tagjai közül hányan értik és beszélnek nyelvünket, hányan ismerik a magyar kultúrát.

– *A közfelfogás úgy tartja, hogy egymás nemzetiségű számára igen nehéz lehet a magyar nyelv elsajátítása.*

– Ez így igaz, ám azt hiszem, hogy a tanfolyamra je-

lentkezők többségének nem a nulláról kell elindulnia. Hisz környezetünkben igen sokan élnek, akik a hétköznapi kommunikáció során sok mindent megértenek magyarul, bár nyelvtudásuk ahhoz nem elegendő, hogy megszólaljanak ezen a nyelven, s megalkossák első mondataikat. Olyanok is akadnak, akik magyar nyelven társalogni már tudnak, viszont gondot jelent nekik az olvasás, az írott szöveg megértése. Pedig az információ jelentős részét írott formában kapjuk. Esetleg olyanokkal is találkozhatunk, akik az írott szöveggel már boldogulnak, ám gondolataikat megfogalmazni, azt leírni még nem képesek magyar nyelven. Mind a négy felsorolt esetben különböző szintű nyelvtudásról van szó. Természetesen még a tanfolyam kezdetén tisztázzuk, hogy ki milyen szintre jutott el mostanáig a magyar nyelv elsajátításában, és mindenképpen arra fogunk törekedni, hogy a nagyjából hasonló szinten állók külön-külön 3-4 fős csoportokat alkossanak. A féléves, száz órára tervezett nyelvi kurzus az intenzív nyelvtanfolyamok sorá-

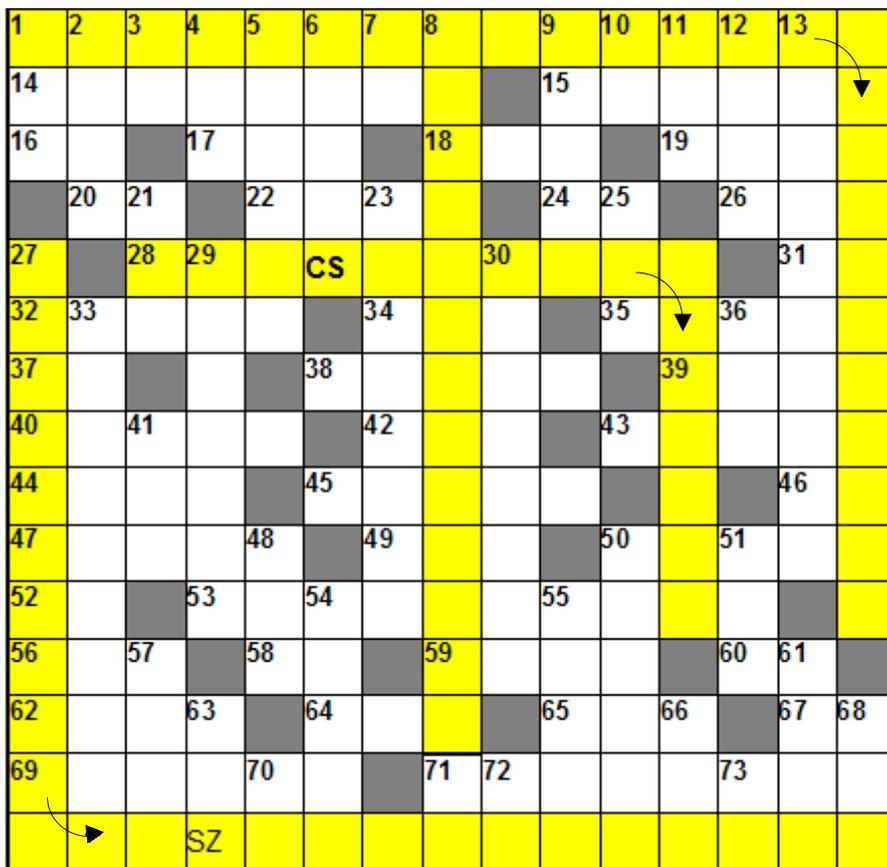
ba tartozik, és mint ilyen, a beszéd-készség fejlesztésére koncentrálna. Az a célunk – legalább is a kezdőknél –, hogy a hétköznapi helyzetekben megértesse magát, hogy egyedül is elboldoguljon a magyar nyelvi környezetben. Tudjon bevásárolni, tankolni, útbaigazítást kérni, menetjegyet venni stb.

– *Mit adhat egy szorgalmas tanulással eltöltött félév, mikor az iskolában sokak számára tíz esztendő is kevésnek bizonyult?*

– Értem, hogy mire céloz a kérdéssel. Arra például, hogy az iskolában a gyerekek hiába tanulnak tíz éven át idegen nyelveket, mégsem érnek el látványos eredményt. Ennek számos oka van, amelyeket most itt túl hosszú lenne felsorolni. Szerencsére a gyakorlat azt mutatja, hogy a megszólalási (egyszerű társalgási) szintig – tapasztalt, mindkét nyelvet, mindkét kultúrát ismerő oktatók segítségével – nem túlságosan nehéz eljutni. Nálunk ehhez a megfelelő szakembergárda áll rendelkezésre. A további szintek eléréséhez valóban igen komoly és kemény munkára van szükség.

Kovács Elemér

Keresztrejtvény

Az ábra vízszintes 1., függőleges 27, 8. és vízszintes 28. számú soraiban Nagy Zoltán Mihály Új csillagon című versének három sora fejthető meg.

VÍZSZINTES: 1. Az idézet első sora (Zárt betűk: T,N,D). 14. Vajon arra a helyre esik? 15. Helikopterkísér-

leteket végző mérnök (Oszkár). 16. ... Taj-po; kínai költő (701-762). 17. Részben szomjazik! 18. Friss. 19. Női név. 20. Tiltószó. 22. Kidomborodó mintájú pamutszövet. 24. Liechtenstein gépkocsijele. 26. Kő, táviratban. **28. Az idézet befejező része (Zárt betű: V).** 31. Kétjegyű betű. 32. Görög főisten. 34. A

holló költője. 35. "Szöke" folyónk. 37. Tova. 38. Női név. 39. Felvonó. 40. Dél-amerikai füves síkság. 42. ... Klub; TV-csatorna. 43. Kártyában nem áll meg. 44. Fiának felesége. 45. Ausztráliai erzsényes. 46. Szolmizációs hang. 47. Az agydúc legősibb formája. 49. Páratlan lelenc! 50. Schwarzenegger alakította barbár hős. 52. Előd. 53. Népszerű színész délelőtti előadása. 56. Új-Zélandi és spanyol gépkocsijel. 58. Ismételt tiltás. 59. XX.századi flamand író. 60. Az ólom vegyjele. 62. Takaros. 64. Magyar származású amerikai szobrász (Amerigo). 65. Veterán holland labdarúgó. 67. Omszk egyik folyója. 69. Nagyképu. 70. Hegyes fémrudakkal összekapcsolni. 71. Kalapáccsal beverni

FÜGGŐLEGES: 1. Mely helyen. 2. Germán főisten. 3. Belül avas! 4. Részben aláhord! 5. Járványos fültőmirigy-gyulladás. 6. Vlagyimir ... Lenin. 7. Létezik. **8. Az idézet harmadik sorának kezdete.** 9. Izraeli város. 10. Kirgiz város. 11. Nagy-Britannia és Olaszország gépkocsijele. 12. Angol színész (Michael). 13. A Föld légköre. 21. Futómadár. 23. Szőnyeget tisztító. 25. Magyar zenekar. **27. Az idézet második sora (Zárt betűk: A,N,N).** 29. Kerti „mértékegység”. 30. Működésük megszakad. 33. Antipátia. 36. Sima. 41. Angol kötőszó. 48. Város a Balkánon. 50. Verébalakú énekesmadár. 51. Nemzet. 54. Félbe. 55. Tágas szoba. 57. Fogyasztotta. 61. Német város, az NSZK volt fővárosa. 63. Helyez. 66. Bírósági ügy. 68. Orosz vadászgép. 70. Egynevelő élet! 71. Ismételt tiltás. 72. A lennyel pénz rövidítése. 73. Zenedarab!

KÖZOKTATÁS

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség lapja

Főszerkesztő: Kovácsné Marton Erzsébet

A szerkesztőbizottság: Benedek Imre, Gönczy Sándor, Gulácsy Géza, Riskó Márta, Simon Bálint

Tördelőszerkesztő: Fábian Zoltán

Kiadja a **KMPSZ** megbízásából a **PoliPrint Kft. 88000 Ungvár, Turgenyev u. 2.**

Felelős kiadó: Orosz Ildikó

Fotók, illusztrációk: Kárpátinfo sajtószolgálata

Lapengedély száma: 3T N 5, **Példányszám:** 3000

Levelezési cím: 90200 Beregszász, O. Kobiljanszka u. 17. Tel.: (8-2-41)-2-37-47

web: www.kmpsz.org.ua **e-mail:** kmpsz@azm.uz.ua

Megjelenik az ILLYÉS KÖZALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL

A KMPSZ terjesztésében ingyen jut el a pedagógusokhoz

A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban megjelenő szerzői véleményekkel. A publikációkban közölt tényekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A beérkező kéziratok közzétételének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, visszaküldésüket nem vállaljuk.